Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioann. Ionstoni|| Historiae Natvralis|| De|| Exangvibvs|| Aqvaticis|| Libri IV||

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVII.

VD18 90529022

Titvlvs II. De Crvstatis In Specie.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11100

Visual Library

Arist. H. A. *l. 5. c. 17.* *l. 8. c. 17.* lent inter se depugnant, istis cum aliis, quod denique vere et autumno post partum operculum exuant.

Usus. *Plin. H. N.* *l. 9. c. 37.* *In Cibo* laudantur plenilunio, quia sydus tepido fulgore mitificat tempore verno et autumnali, et cum utetum gerunt. Grati sunt saporis, sed durae carnis, ideo coctionis arduae. In *Medicina*, ad canis rabidi morsum, tabem, et fervidorum humorum deustionem conferre, Lemnius tradidit. *Athen. Dipnos. l. 3.* *Lem. de Occult. Natur. l. 3.*

TITVLVS II.
DE CRVSTATIS IN SPECIE.

CAPVT I.
De Crustatis caudatis.
ARTICVLVS I.
De Locusta.

Tab. II. 1. Nomen. Crustata in Caudata et Rotunda optime dividemus. Illa sunt, *Locusta*, *Astacus et Squilla*. *Locustam* Isidorus, a pedum longitudine dici putat. Graecis est καράβος, παρὰ τὸ τῇ κάρᾳ βαίνειν, quod capite incedat, vel eo sit multum prominente, καραβὶς apud Trallianum, Hesychio et Varino Αἰγιλήρος a caudae motu, καβάρεος et κηραφὶς. Ab aliquibus γραφιώδοι, ab aculeis, πρὸς τὸ γράφειν καὶ χαράττειν, id est, ad scribendum et sculpendum idoneis. Aristophanis scholiastes παγέρες τὲς παῤ ἡμῖν καράβες exponit. Hirto asperoque sunt corpore.

Descriptio. Duo eis ante oculos cornua magna, initio aspera et aculeata, deinde rotunditate praepilata, (κέντρα Oppianus et Aelianus, Aristoteles κέρατα, nos antennas vocamus) in exortu crassissima, quae paulatim magis ac magis ita gracilescunt, ut tandem in tenuissimum cirrum desinant, in omnemque partem pili instar flecti possint. *Oculi* cornei semper prominentes, et, exerti, in obliquum mobiles, aculeis acutissimis firmissimisque utrinque tanquam propugnaculis muniuntur. Oris lateribus additae appendiculae tanquam parvi pedes ad tutelam. *Dorsum* asperrimum est et aculeatum, velut e fronte aculeus magnus eminet. In lateribus *branchias* habet veluti e pilis coagmentatas, *pedes* utrinque quinos annumeratis extremis chelis, quas Gaza modo forcipes denticulatos modo brachia forcipata interpretatus est: flectunt eos in obliquum, ut chelas introrsum. *Cauda* laevis et sine aculeis ex quinque tabellis contexta, in pinnas quinque desinens, natandi causa, ei tanquam remo innititur, et in ea totius corporis robur situm est, quod experieris, si ea parte Locustam apprehendas. *Dentes* habent primores binos majusculos et *gulam* ante ventrem exiguam, in quo nonnulli dentes, et similis muti humor. *Cor* ex nigro rufescere observavit Bellonius. Mare cum excipiunt ore, transmittunt id ad suas branchias, quarum plures quam alia crusta intecta obtinent. Praeterea *meatus* pectore dependet usque ad exitum excrementi: is pro vulva foeminis est: genitale vero semen continet in manibus. Jacet autem in concavo carnis, ita ut interjaceat caro. Nam intestinum ad partem curvam situm est, meatus ille ad cavam; non alio modo quam in quadrupedibus continetur. Neque vero id alia specie est in masculo et foemella, sed utrisque et tenues et candidi, ac pallidum continent humorem. Et utrisque eadem origo a pectore. Quem Aldrovandus appinxit dorsum habebat inter atrum et caeruleum medium, dentem superiorem triplo majorem inferiore. Vterque intus tuberculis caret, et utrinque est acutus. *Arist. H. A.* *l. 4. c. 2.*

Locus. *Reperiuntur* in mari, circa Sigaeon inprimis Athon et Liguſtico. In Indico quatuor sunt cubitorum. Hyeme vero aprica littora sectantur, aestate in opaca gurgitum recedunt, petrosisque locis vivunt. In Liguſtico nigricantes Pierius Valerianus conspexit. *Plin. H. N.* *l. 9. c. 3.* *Arist. H. A.* *l. 5. c. 17.*

Victus

Landesbibliothek Oldenburg

Victus. *Victus* ipſis piſciculi, quos circa cubilia capiunt, et captos ori forcipe ſuo admovent. Muraenas et congros majores devorare, et cibos ore terere, quod oris conſtitutio et gulae anguſtia oſtendit, obſervavit Bellonius. *Bellon. Aquatil. l. 2. c. 3.* *Vita* omnibus diuturnior. De *Generatione* ita Ariſtoteles. In genere cruſtatorum locuſta poſt coitum impletur, et continet ova circiter menſes tres, Majo, Junio, Quintili. Deinde edit ea ſub ventre ad plicaturas: ubi creſcunt, quomodo ſolent vermiculi. Id quod commune eſt et molluſcis et piſcibus oviparis, ut omnium ova creſcant. Locuſtarum igitur ovum eſt ſolutile in arenae modum, octo in claſſes partitum: pro numero ſcilicet cooperculorum, quae lateri adhaerent. Quorum ſingulis cartilagineum quiddam adſitum eſt: circum quod haerent cumulata ſpecie rami: unum quodque enim horum cartilagineorum in plura ſcinditur. Quod deprehendas, ſi diducas: ſin aliter intueare, unum corpus concretum putes. Grandiſſimum quodque non eſt ad foramen, ſed ad medium: poſtrema autem minima. Minimis magnitudo quanta fici granulo. Neque continuo ipſi meatui haerent, ſed medio. A cauda namque ad pectus, duo, ſingula utrinque ſunt potiſſimum intervalla. Sic enim etiam coopercula ipſa diſpoſita ſunt, ut a latere tegere non poſſint. Quare extremitatibus ſuis impoſita cooperculi modo contegunt omnia. Videtur autem parturiens producere ova ipſa ad illa cartilaginea caudae applicatu. Comprimens enim ſeſe atque ſtatim curvans parit. Cartilaginea hoc tempore augeſcunt ita, ut ovorum ipſorum capacia eſſe poſſint. Nam ad cartilaginea pariunt, ſicut Sepiae ad malleolos, aut alia quae fluitant. Is eſt pariendi modus. Concoquit autem ibidem potiſſimum vicenis diebus. Tum abjicit cuncta ſimul conſiſtentia ſicut cum ejecit, videntur: inde ex his locuſtae oriuntur die fere quinto decimo: capiunturque ſaepe numero minores digito. Ante Arcturum pariunt, poſt Arcturum amittunt ova. Hucusque Ariſtoteles. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 2.*

Generatio. *Ariſt. H. A. l. 5. c. 17.*

Sexus differentia in eo conſiſtit, quod foeminae primus pes bipartitus ſit, mari continuatus uno ungue. Foemina quoque pinnulas quae ſubtus ſunt magnas habet, ſed collum verſus decreſcentes. Mas omnes aeque minores. Maris etiam pedibus poſtremis quaſi calcaria quaedam ſunt: eaque tum magna, tum acuta, foeminae ejuſmodi pars parva et inoffenſa. Rondeletius addit in caudae ſupina parte foeminam habere appendices duplicis pinnis ſimiles, ad contegenda et conſervanda ova; mari ſimplices et parvas. Vulvam bifurcatam habere, Ariſtoteles teſtis eſt. Sexus. *Ariſt. de Gener. l. 3. c. 8.*

De *Natatu*, pedes anteriores, in eo qui majores ſunt moveri Bellonius negat, ſed pinnulis, quas partim ſub cauda gerit, partim in extremo ejuſdem, tum quaternis reliquis pedibus natare aſſerit. Cum nullius rei metu afficitur, anteverſus progreditur non praetenſis ſed obliquatis ad latera cornibus, ne aqua contra natantem ruens reprimat cornua, et ulterius progredi prohibeat. Retrocedens in metu, demittit et laxat eadem, et tanquam remis altius demiſſis Scapham propellens, multum itineris conficit. Latent menſibus quinis, et more arietum cornibus dimicant. Laedi non poſſe, niſi ſub cauda, tradit Rondeletius. *Antipathiam* ſi attendas, tantum Polypum pavet, ut, ſi juxta viderit, omnino moriatur. Muraenam eadem aggreditur, et ex victa prandium inſtituit. Motus. *Bellon. Aquatil. l. 2.* *Aelian. H. A. l. 9. c. 25* *Plin. H. N. l. 9. c. 30.* Antipathia. *Plin. H. N. l. 9. c. 30.*

Uſum in Cibis ſi ſpectes, Collimedon ideo Carabi accepit nomen, quod hoc cibi genere impenſe delectaretur. Eliguntur gravidae et tempore plenilunii. Praeferuntur in Italia ab Octobri uſque ad Aprilem: praeferuntur et maximae, quales capiuntur in mari Indico, et circa Africae quoddam littus loco petroſo, ut ſcribit Syneſius. Plus carnis habent quam Cancri, ut Diphilo Siphinio apud Athenaeum viſum, difficulter concoquuntur, ſed admodum nutriunt ſalſi humoris ſicciique participes, et ſi aqua dulci ſaepius coquantur, ventrem cohibent. Condituras vide apud Aldrovandum. Uſus.

Uſum

Usum in medicina quod spectat, Hippocrates puerperae, ut melius purgetur, praescribit. Simeon Sethi testas combustas ac cum meraco vino potas renes calculosos expurgare scribit.

Hippoc. l. de morb. mulier.

ARTICVLVS II.

De Astaco.

PVNCTVM I.

De Astaco marino communi.

TAB. II. 2.

Nomen. Astacus ex sententia Rondeletii, quasi ἀξάκτος, id est, non destillans, sed abunde fluens dicitur, quod tubercula plurima, tum alba tum purpurea guttarum, sive lachrymarum specie forcipibus insperſa habeant.

Descriptio. Est vel Marinus vel Fluviatilis. Ad eum Leo seu Elephantus Plinii, et iste, quem hic descripturi sumus, pertinet. Est autem Astacus colore toto nitido, sed nigritia insperso. Pedes inferiores grandes, ad octo usque habet: ab his grandes ipsos duos multo majores et mucrone latiore, quam locusta, sed specie diversa. Dextri namque summum latum oblongum tenue est: sinistri crassum et teres: utriusque vero bipartitum, ac quasi mandibula cum dentibus infra suprague. Quanquam dextro dentes serrati sunt omnes, alterius primores serrati: at interiores tanquam molares. Inferiorum ordo quaternis aequalibus, superiorum ternis inaequalibus expletur. Movent partem superiorem utrique, et ad inferiorem premunt: ac valgi quidem sunt situ inferiore, tanquam a natura destinati ad protendendum et premendum. Supra hosce duo alii hispidi paulo infra os. Mox haud longe infra, branchiae circum os multae et hispidae, quas assidue motat. Hi pedes, qui ori praesto sunt, extantibus quibusdam tenuibus barbulis asperantur. *Dentes* duos habet ut locusta: supra hosce cornicula breviora ac tenuiora quam locusta. Tum alia quatuor eadem specie, sed breviora et tenuiora, super his oculos pusillos breves. Prominet *pars*, cui subsunt oculi, acuta et aspera quasi frons, major quam locustis. Omnino facies acutior, pectus autem latius: totumque corpus carnosius ac mollius quam locustae. Octo *pedum* quatuor bifidi, quatuor non: quod collum appellatur, quinque in partes divisum est extrinsecus. Tum est sexta pars lata quinque producta plagulis. Hactenus Aristoteles. Gesnerus Chelam faciem hominis ridiculam repraesentantem exhibet. Nam Chelae pars minor maximum et aquilinum nasum refert: et quae in utriusque partis confinio apparent verrucae, oculos, si supercilia addantur. Superiorem partem quatenus seu cornicula quatuor supra nasum et frontem eminent, caeruleo aliove colore si pictor inducat, ad repraesentationem pilei auriti et ad latera descendentis, ita tamen, ut aures lateant: retro et circa tempora pili promineant nigri. Facies partim albo inducatur pigmento, roseo fuco niteat. Linguae instar partis chelae majoris tubero rubicundo colore insigniantur. Quod si cristam quoque e pennis praesertim gallinacei, capi aut pavonis nutantem, foramini summo indideris, plane Gorgoneam et terribilem habebis faciem.

Arist. H. A. l. 4. c. 2.

Locus. Nunquam non in Oceano frequentes: in Euxino tamen nulli. In saxis habitare Oppianus prodidit: Aristoteles in terrenis. Circa Thasum et Hellespontum nascuntur. *Coëunt* eodem modo, quo caetera crustata. Mas foeminaque nulla nota insigni inter se differunt. Nam utriusvis utramlibet forcipem majorem deprehendes; quanquam utramque aequalem unquam neutri. Ore mare excipit, cum locustae ad branchias transmittant. Sine humore longius a mari deferri nequit: et tam est loci patrii amantissimus, ut non longe deportatus, eodem adrepat. Polypum extimescit.

Oppian. Hal. l. 1.

Arist. H. A. l. 5. c. 17.

Generatio.

Aelian. H. A. l. 8. c. 22.

Aelian. H. A. l. 6. c. 22.

Landesbibliothek Oldenburg

Usus in Cibis. Quantum ad *Usum in Cibis*, optimi illi apud veteres, qui in Methymna capiebantur. Omnes difficulter coquuntur, et tarde descendunt: rite confecti et praeparati non imbecilliter alunt. Mnesitheus assos elixis praetulit.

PVNCTVM II.

De Leone seu Elephanto et Astaco parvo Rondeletii.

TAB. II. 5. Nomen. Cruſtatum quod hic descripturi sumus, nomen Leonis vel a magnitudine, ut Aldrovando videtur, vel a colore flavo, quo vivus conspicitur, ut Rondeletio placet, fortitum est: Bellonius cum Elephanto Plinii idem facit, quod eadem sit Leonis apud Aelianum et Elephanti apud Plinium descriptio.

Bellon. de Aquatilib. l. 2. c. 3.

Aelian. H. A. l. 14. c. 9.

Descriptio. Corporis specie Astaco affinis est, sed brachia longiora habet, forcipes tenues et latiusculos, quorum scissura major, quam in ullo alio Cruſtatorum genere. *Pedes* tres, qui proxime brachia sequuntur, longiores sunt, aculeati, in calcaria terminati: ultimus exiguus brevis et tenuis, neque aculeis, neque pilis munitus. Praeterea ab Astaco dorso aculeis differt, quibus cum locusta convenit. Utrinque *cornua* duo longissima tenuissimaque habet, item alia in fronte brevia, inter quae unum in fronte eminet acutum, neutra parte serratum, haec sunt oculorum propugnacula, qui cornei sunt et prominent. *Corpus* totum undulatum est, instar panni ex hircorum camelorumque pilis contexti. *Cauda* perinde ac in Astacis in pinnas quinque desinit, sed lineis magis distincta. Scaliger unum vidit, cujus brachium puerilis brachii magnitudinem aequabat, quantum et ille, quem Aldrovandus Brunduſio sibi missum describit, habebat. Plinius Elephantum suum nigrum esse vult, id est, violacei exsaturati coloris. Nam κυανὸς Graece de nigro, ut de Aethiope, et caeruleo, ut de mari dicitur. *Forcipibus* adeo valent, ut observatum sit, Massiliae vulpem per totam noctem, ab uno detentam fuisse.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Apponuntur lautis in Italia conviviis, Aelianus, adipem squalidae et infuscatae faciei nitorem afferre, reliquit. Usus.

ASTACVS *parvus marinus Rondeletii* semper est parvus. *Corpus* ei vivo rubescit, alioqui lineis caeruleis transversis variatum. *Capite* et thorace est rotundiore quam fluviatilis, in lateribus inciso. E capite eminet *Cornu* latiusculum, magnum si totum corpus spectes, utrinque serratum, inter oculos situm, quos recondit et exerit. Cornua quatuor oculis praefixa sunt, duo breviora cornu serrato viciniora, alia duo multo longiora, flexibilia, articulata. Chelam utrinque unicam habet denticulatam, quaternis articulis connexam. Utrinque pedes sine forficibus. *Collum* tabellis constat, et in pinnulas desinit. Sub cauda appendices sunt ovis reponendis destinatae. TAB. II. 6.

PVNCTVM III.

De Cammaro seu Astaco fluviatili et aliis.

TAB. II. TAB. III. Nomen. Astaci fluviatiles Galeno καμμαρίδες, Athenaeo κάμμαροι, modernis Graecis Caranides et Caranidia dicuntur.

Descriptio. Circa eorum *Descriptionem* non est quod multum laboremus, hoc tamen poni potest. Ventriculum mutim undique ambire, quam quidam stercus esse credunt, Bellonius hepar, sed falso, quod hoc solis sanguineis datum sit: Eundem tam miro artificio fabrefactum, ut etiam in ejus fundo alterum os comperias suis maxillis et dentibus refertum. Utrinque etiam spiraculum seu foramen sub cortice ad latera oris videas, per quod aquam ore acceptam referunt. Branchias habere ex Aristotele Gaza et Rondeletius prodidere. Philosophus enim βραγχιωειδῆ, hoc est, parvis branchiis similes dixit.

Arist. H. A. l. 4. c. 2.

Gesne-

Tab. III.

1 Cancrus. See Krebs.

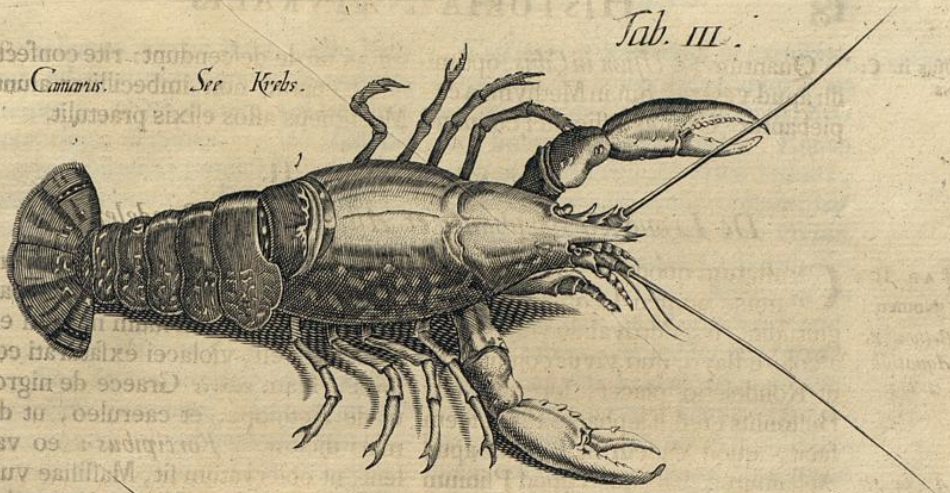

2 Astacus Minor. Kleiner Krebs.

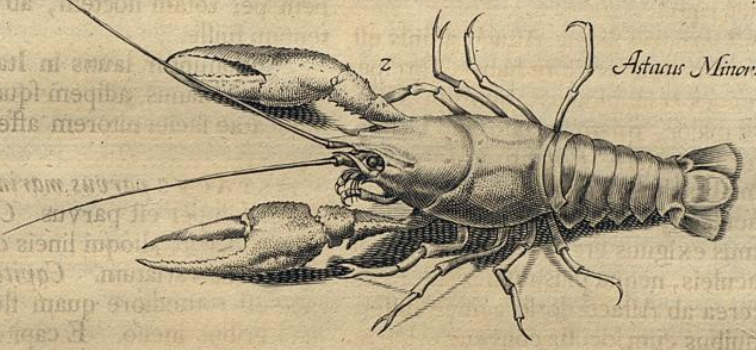

Astacus Maior: grosser Krebs.

3

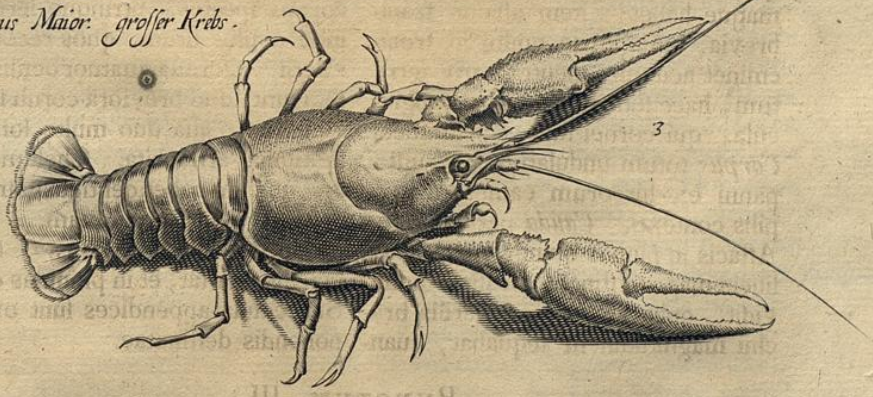

4 Astacus Supinus.

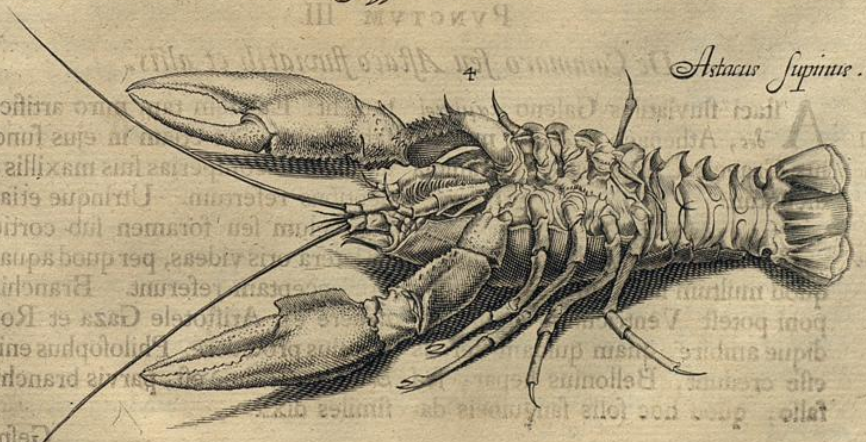

Geſnerus cirros potius eſſe judicat, ad motum progreſſionis natationiſque a natura datos, vel ne aqua introrſum penetret. De *Lapidibus* memorabilia prodidit Helmontius, quae ſequuntur. Per plurimas inquit atque uniformes cancrorum diſſectiones iſta competi. Inprimis ſtomachum cancri eſſe in capite prope verticem. Mares enim quotannis aegrotare incipiunt, a menſis Junii medio: foemellae dein in Julio ante teſtarum exuvium. Sunt enim per dies novem et amplius velut ſemiexanimes ac immoti. Qua tempeſtate ſtomacho illorum exterius obducitur membranula nova, inter quam et ſtomachum veterem, eſt liquor quidam lacteus, qui ſenſim exterius in globum ſtomachi convexum, qua parte attingit, obducitque ſtomachum veterem, contrahitur utroque latere in concavum, ſtatimque lapideſcit. Interim nec tunc nec multo poſt cancer eſitat quicquam. Ideoque (paene incredibile) vetus ſive interior ſtomachus, ſenſim in mucilaginem alimentariam abſumitur; exteriorque ac novus alter ſtomachus, in vicem abſumpti, ſuccedit. Siquidem iſti lacti, ad ſtomachi veteris convexum ſubnato, obtenditur ſtatim pellicula, per modum lacti tepenti ſolitum: creſcitque lac iſtud, inter utramque praefatam membranam, utriuſque ſcilicet ſtomachi. Quae cuncta ducentis forte cancris diſſectis, dietim obſervavi, jucunda admiratione. Tandem reſidua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Nihil autem cancer edit, aut in ejus ſtomacho reperitur, quantiſper iſti lapides ſunt in ſtomacho ejus, vivitque circiter XXVII. dies tam ex veteri ſuo ſtomacho, ſenſim abſumto, quam ex uſu reſolutorum poſtea lapidum. Hucuſque Helmontius. Albertus plenilunio creſcere putat.

Helmont. de Lithiaſi c. 7.

Locus. *Reperiuntur* paſſim in fluminibus, lacubus, et rivis. In Pannonia tam frequentes, ut Julius Alexandrinus ſaepe ſupra triginta currus Aſtacis onuſtos, in foro Gammario Viennae numerarit. In Hiſpania non haberi affirmant quidam.

Victitant cadaveribus, et carnibus, et quidem his adeo delectantur, ut in Danubio de navibus ſuſpenſis, magna multitudo adhaereat. Ranas quoque appetere, Albertus teſtatur, et nos experientia comprobatum habemus. Per tredecim dies vivum abſque cibo conſervavit Geſnerus. *Sexus* notis diſtinguntur. Mares in ea parte, qua corpus ad caudam continuatur, ſubtus quatuor longas prominentes virgulas habent, quibus foeminae deſtituuntur. Cauda etiam illorum rotundior, planior et ſpiſſior; tenuis, vacua, et lata hujus, majorque tabellarum in eadem diſtantia. Victus.

De *Generatione* hoc ſciendum, Marem in coitu primo ſupra dorſum foeminae aſcendere, mox ſe iſtam ſupinam vertere: per ſolam meatuum applicationem coire: membro enim quod alterius corpus ingreditur deſtituuntur: Ova per anum, per quem et excrementa reddunt, parere: et ſaepe minimos Aſtacos caudae matris adhuc adhaerentes conſpici. Albertus ova foeminae primo in corpore valde compreſſa eſſe, dein paulatim exire et virgulis curtis ſub cauda donec complectantur adhaereſcere, ſcripſit. Hyeme menſibus quinque *latent*, ſi communem opinionem ſequaris. Aliqui enim tum etiam apparere ac ad litora prodire; aeſtate ad optatas aquas gregatim concedere dicunt. Novilunio emaciantur, plenilunio pingueſcunt. Generatio.

De mira quaedam inter Cancros et porcos *antipathia*, ſic Helmontius. In Marchia Brandeburgica locupletiſſima eſt cancrorum piſcatio. Vectores autem coguntur noctu excubias agere, ne forte porcus aliquis vel leviter ſubter currum tranſcurrat. Nam id ſi contigerit, mane, quotquot cancri in curru fuerint, inveniuntur mortui. Tam exitialis eſt porcus cancro. Antipathia.

Dividuntur in *Minores* et *Majores*. Illi, quod ſub ſaxis degant, ſaxatiles dicuntur, parte ſupina albicant, prona nigricant, elixi non undiquaque rubeſcunt. *Majores*, rotundiori ſunt magiſque crenato in Pado corpore, quam in Sequana, cujus dexter pes ſiniſtro tenuior eſt. Differentiae.

Landesbibliothek Oldenburg

Usus. Locum in *Cibis* habere, omnes norunt, quamvis etiam difficilioris concoctionis esse certum sit: quia et longiore in ventriculo mora, mandatis frigidis et humidis in caput vaporibus, soporem inducunt. Martio et Aprili mensibus a quibusdam commendantur, luna inprimis accrescente. Venae quae in eis interdum reperiuntur, improbantur. Varias praeparationes apud Aldrovandum vide. *Medicis*, contra canis rabidi morsum, phtisin, febrem hecticam, urinae retentionem, calculum, inflammationem linguae et gutturis, et Cancrum in mammis inferviunt. Contra anginam sic a quibusdam praeparantur. Astacos circiter decem vivos contere: et stillatitios liquores intybi rosarum et papaveris erratici affunde, inde expressus succus vinum rubellum refert. Eo linguam abluere et diligenter ac penitus gargarizare oportet, deinde etiam haustum ejus mediocrem bibere, Linguam absterſam et purgatam larido insulso percinge, post horam et dimidiam, quicquid viscidae pituitae insederit, rursus absterge, et succo Astacorum praescripto denuo lava. Reliqua in Aldrovando vide. Praeparatio contra mammarum cancrum apud Hartmannum optima. *Lapides* quod spectat, rarissimum ex iis diureticum, febrifugum, et vulnerarium parari posse existimat. Helmontius, si in formam pristini lactis resolverentur. Usurpantur quoque contra calculum, cum nucleis persicorum et mespilorum: Contra sanguinis grumos, cum carbonibus e tilia aceto restinctis, etc. Huc pertinet *Astacus Caraboides*, et *Gammarus terrestris*. Ille colore est omni parte corporis cinereo, antennis quatuor, duabus longioribus, reliquis brevioribus, pedibus et chelis hirsutis. Pedes duo priores chelis proximi tabellas in extremitate circum undique serratas habent, ad natatum faciliorem forte utiles. Quantum ad hunc, Crustacei quoddam genus in terra latitat, maxime in India Occidentali, Cuarassas vocant, tam prope Gammarorum formam, ut cum effossum e terra conspexisset Julius Caesar Scaliger, ac roganti quid esset, in sepulchris inveniri alii dictitassent, a Gammaris abstinuerit diu.

Aldrov. de Crustat. c. 6. Hartman. in praxi Chymiatrica.

ARTICVLVS III.

De Squilla in genere.

Tab. IV. 3. 4. 5. 6. &c. Crustata, quae Latinis Squillae, Graeci καρίδας, κωρίδας, et κεφίδας vocant, seu ἀπὸ τῆ κάρη, capite, quod Squillis majusculum est; seu ἀπὸ τῆ σκαίρειν, s. initiali abjecto. Heraclides Colybdaenas apud Athenaeum vocat, quo nomine Epicharmus, ut Nicander vult, pudendum marinum intelligit.

Nomen. *Aldrov. de Crustat. c. 8.*

Descriptio. *Descriptionem* si attendamus, *Caudam* habent, sed forcipe carent, forte quod pluribus pedibus, in quos redundantia illa absumitur, instructi, si Aristotelem et Rondeletium sequimur: At Bellonius pedes forcipatos habere scribit, chelas etiam Aelianus, et quidem maximas Indicis in Gange fluvio attribuit. *Corpore* sunt vere nigrescente, sed postea albedinem recipiunt. *Cornua* etiam habent Oppiano teste acuta, et in summo capite posita: Aelianus aculeum acutissimum triremis rostro similem, et secturas, serrae modo habere scribit. *Oculi* sub eodem munimento praeduri eminent. *Intestinum* quoque recte in caudam veluti Locustis et Astacis finit, qua excrementa emittunt et ova pariunt.

Aristot. de part. l. 4. c. 8. *Arist. H. A. l. 8. c. ult.*

Locus. *Vivunt* in marinis palustribus et saxosis locis. Ab illis ἑλέιοι, Aeliano, ab his petreae Oppiano dicuntur. Indicum mare majores alit, quae in profundo haerent, ut minores littoribus gaudent. In diffractis saxis in mari rubro reperiri, prodidit Theophrastus, quod de vivis an de figuris sumendum sit, dubitatur. Habentur et in Oceano Germanico, et Gallico, mari Tyrrheno et Adriatico. Circa Jasum magnas celebrat Archestratus.

Oppian. Halieut. l. 1.

Victus. *Victitant* ostrearum carnibus: Aelianus quasdam alga vivere prodidit.

Aelian. H. A. l. 1. c. 30.

De

Tab. IIII.

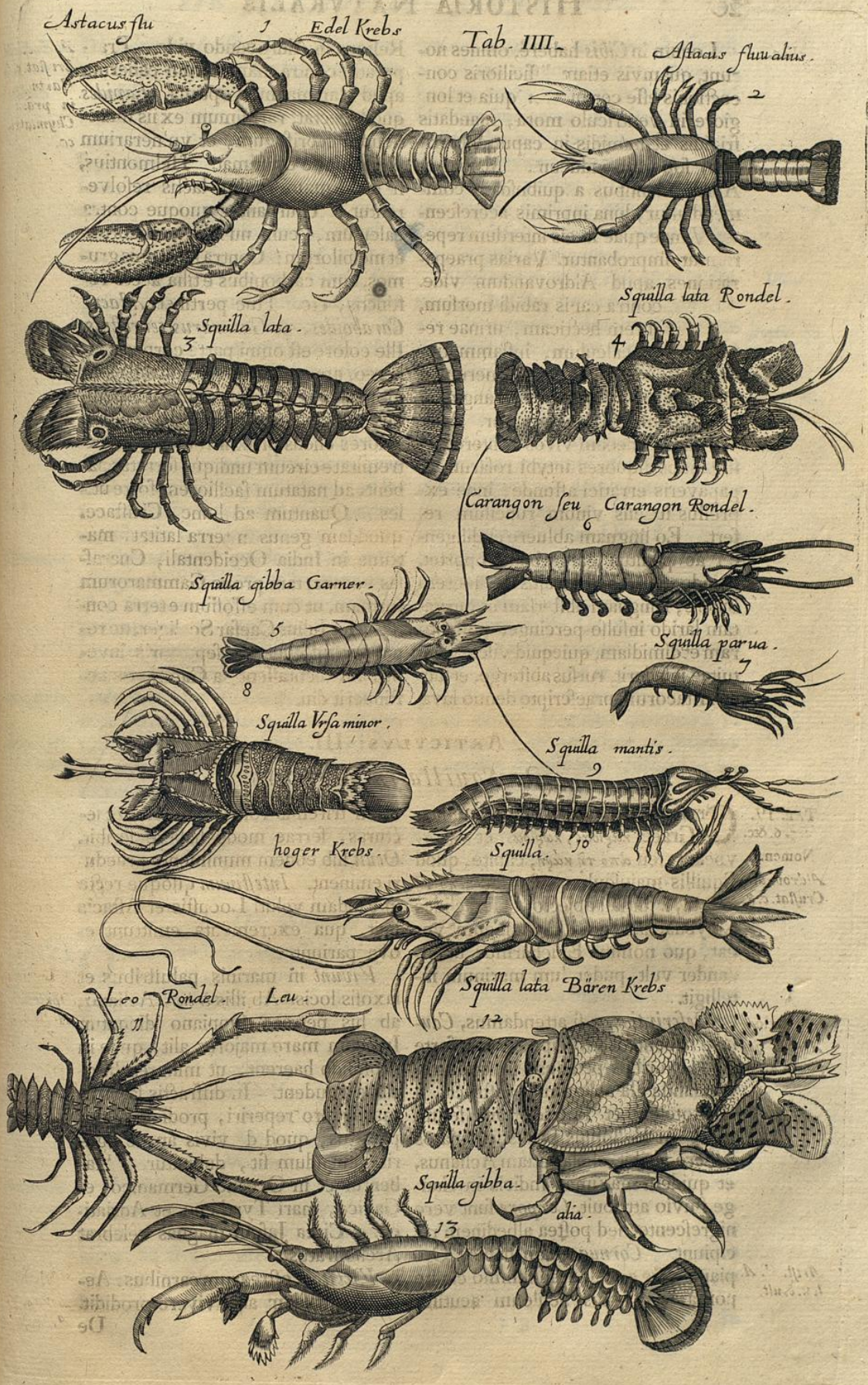

Landesbibliothek Oldenburg

Landesbibliothek Oldenburg

Arist. H. A. l. 4. c. 2. De *Sexu* ita Aristoteles. Distinguitur a foemina mas duabus particulis candidis, quas ipse peculiares habet in carne pectoris, sed ab ipsa discretas tum colore, tum concretione, similes sepiarum promuscidi. Vorticosae hae sunt, quemadmodum buccini anfractus, quem Graeci μήκωνα, id est, papaver vocant: Oriuntur eae ab acetabulis, quae sub extremis sunt pedibus. Est etiam in pectore caro rubra, sanguinis colore, quae tamen attrectata dilabatur, neque similis carni sit. Ab eo meatu, qui in pectore buccini refert speciem, alia est sinuatio funiculi crassitudine, sub qua duo, quaedam sunt appensa intestino arenacea genitali semini destinata. Atque haec mas habet. At foemina ova ibi, colore rubra, quae annexa ventri, atque utrinque ad latus intestini, ad carnosas usque partes, membrana tenui continentur.

Sexus.

Generatio. *Coëunt* more quadrupedum retro mingentium, scilicet, ut foemina caudam supinam exponat, mas suam superimponat et applicet; et coëunt ineunte vere juxta terram, et cum ficus matuescunt.

Antipathia. *Inimicitias* cum Labrace exercent, et a Phycide ac Lupo comeduntur.

Aelian. H. A. l. 1. c. 30. Quo se modo ulciscantur, apud Aelianum habemus. Cum se, inquit, interceptas sentiunt, fastigium quod eminet a capite, quodque simile est acutissimo triremis rostro, atque in summa parte secturas habet, modo serrulae uncinatae, hoc, inquam, animosae illae bestiolae cum incurvarint, summa laevitate saliunt, et tanquam saltatorium versant orbem. Lupus ore hiante squillam lassam comprehendit, haec in gutturis laxitate saltat, ut gula intumescat.

Usus. *Usus* earum et in *Cibis* est et in *Medicina.* In *Cibis* pretiosum piscem Juvenalis nominat. Apicius tanti grandiusculas faciebat, ut earum gratia in Africam navigaret, cumque priusquam navi exiliret Minturensibus minores animadverteret, gubernatorem, nulla excensione facta, eadem via Italiam repetere juberet. Hodie elixantur et cum aceto comeduntur: friguntur etiam in sartagine cum oleo farina adsperfa. Olim ficus foliis assatae involvebantur. Difficulter concoquuntur, stomacho nocent, et Veneris desiderium excitant. Hoc et sibi contigisse Cardanus testatur. Hecticis eximie prodesse nullum dubium. Ajunt tritas et particulae impositas, cuspidem vel sagittam, si quae infixa, singulari attrahendi vi educere. Quidam escae ad mugiles capiendos admiscent. Iisdem et lupus piscis inescatur.

Juven. Satyr. 3.

Athen. Dipnos. l. 1.

ARTICVLVS IV.
De Squilla in specie.

PVNCTVM I.
De Squilla lata sive Ursa.

Tab. IV. 3. 4. 8. 12. Quam Squillam latam Rondeletius vocavit, hanc nos *Ursam* et quidem Aristotelis cum Bellonio et Scaligero dicimus. Ubi enim porrecta jacet, ursi corium extensum repraesentat. A Squillis eam seperavit Aristoteles, quod sub Squillarum nomine non notet. Neapolitani Messanenses in Sicilia Messacaram, quasi sit ἡ μείζων καρὶς, vocant.

Nomen.

Descriptio. Rondeletius eam ita *describit.* Locustarum est magnitudine, sed latior, multo et magis depresso corpore et hirto, in fronte ossa duo, utrinque unicum, in ambitu serratum, in quibusdam acutius, in aliis latius. His pinnae duae alligantur. Inter haec duo enascuntur cornua, initio articulata, circa media bifida, ut ex duabus quatuor fiant, non valde longa. Brachia duo habet cum aculeis, veluti clavis eminentibus, pedibus majora, non bifida, quae in os flectuntur, quibus ori cibum tanquam pedibus admovent. *Pedes* utrinque quaterni sunt. *Oculi* parum prominent. *Frons* quadrata, et latior, quam in ullo Crustatorum genere. *Tumores* multi per dorsum sparsi sunt, ex quibus extant tubercula, quorum summa pars adeo rubet, ut carbunculos in annulorum pala inclusas dicas.

Landesbibliothek Oldenburg

In Coenosis *vivere* argumento est, quod luto obsita e mari extrahatur. Raro in Gallia capitur; Romae et Neapoli frequenter; in Africa frequentissime. Circa Minturnas Campaniae oppidum majores sunt Smyrnaeis. Idem eis pariendi tempus natura statuit quod Locustis. Per hyemem et vere prius quam ova excludunt, laudantur. Et haec de Ursa, quae *Major* dicitur, accipienda sunt. Est alia, quam *Minorem* et *Caelatam* vocant. Scaliger *Cangren* Aristotelis credit, Rondeletius *Cicadam marinam*, quod cum Cicadis terrestribus magnam similitudinem habeat. Quinque tabellis constat, et dorso egregio naturae artificio varie caelatis et sculptis. Tota rubet. Dodrantalem magnitudinem vix superat.

Scalig. Ex. 245.

PVNCTVM II.

De Carangone et Squilla gibba.

Tab. IV. 6. Quas Aristoteles κραγγόνας aut κράγγας, Hesychius κραγώνας vocat, eae Gazae sunt Crangines.

Descriptio. Est vero haec Squilla, si *Descriptionem* attendas, palmi majoris longitudine. Contegitur crusta tenui, laevi, candida, nonnunquam ex albo parum rubescente, quae cocta, tota rubescit, cornu instar pellucida. E dorso enascitur *cornu* in fronte serratum, sursum recurvum, cujus denticulatae asperitates in superiore et inferiore sunt parte, non in lateribus. *Oculi* sunt cornei, in quibus subjecta pars cava cochlearis modo. *Cornua* sunt quatuor, ex quibus duo bene longa, tenuia et flexibilia. *Pedes* habet quinos; qui in calcar terminantur terni sunt.

Posterior pars pro reliqui corporis crassitie et magnitudine longa, septem tabellis constans, in quatuor pinnas definit: e quarum medio extat aculeus latior, quam in Squilla gibba. Quam Gesnerus vidit, partim rubebat, partim dilutius albicabat, ad latera flavescebat.

Usus. Sunt omnium crustatorum sapidissimi. Carne tenera dulci, bonique et multi alimenti constant. Caudae in primis crusta spoliatae, cum pipere, sale et aceto, mensibus Februario, Martio, Aprili, Majo, laudantur.

Squilla Gibba κυφή, propter gibbum, quem habere videtur, dum se curvat, dicitur. Alii καμπύλας et κυρτὰς vocant. Graeci moderni Caridas et Caranidia nuncupant. Crangonibus sunt tenuiores, maxime in cauda extrema. Senos ante frontem gerunt valde tenues cirros. Caudam contractam, in cujus extremo pinnae sunt quinae: quarum quae medio loco posita est, serratam duram, atque in acutum fastigiatam formam habet. In Santonum littore maxima earum copia. Ova *pariunt* et generant Locustarum more. Ceterum menses circiter quatuor gerunt. Cornu frontis elatum in palatum Lupi piscis infigunt, eumque interimunt. Ubi tanguntur saltant, ac tangentem saepe expavescunt, corpusque in aqua gibbosum arcuato motu promovent erucarum modo. Vendebantur olim in sportulis ex junci vimine contextis, friguntur cum oleo in sartagine: aut elixantur in aqua et comeduntur cum aceto.

Tab. IV. 5. 13. Descriptio.

Arist. H. A. l. 5. c. 17.

Anaxandr. in Pindar.

PVNCTVM III.

De Squilla parva, et Squilla Manti Rondeletii.

Tab. IV. 7. *Squilla parva* nomine proprio caret. Σκύλλαρον Aristotelis non est, ut perperam Gaza convertit. Chelas enim hoc, Astaci modo, habet. Quidam ἐγχλώρεις a colore fortasse, quem vivis Rondeletius obscurum tribuit, dici volunt. Alii μελικαρίδας apud Athenaeum propter suavitatem in cibo. Duplex istarum est *genus*. Unum *Majus*, duriore crusta quam Squilla gibba, quod vivum in aëre saltat, et noctu ut candela lucet, *Cambaretto* Romanis.

Arist. H. A. l. 5. c. 15.

Differentia et descriptio.

Alterum

Alterum *Minimum*, et tam exiguum, ut mille vix libram aequent pondere, Venetiis frequens. Cocis quibusdam Brava, Vasconibus, Civade, id est, avena, pugillatim enim devoratur. *Caput* habet pro Corpusculi magnitudine crassum et latum, sine cornu. *Caudam* tenuem, gibbum parvum. Oris appendicibus et aliis Gibbae similes, punctis aliquot variatur. Bellonius vivas subfulvas spectari ait, coctas rufescere.

Locus. Et in mari, et in fluviis nascuntur: etsi Bellonius longe a mari provenire dicat. De Garumna canistris excipi, Scaliger testis est. Tarentinus fluviatiles nominat.

Usus. Carne sunt adeo dulci, ut fastidium pariant. Vix ullum aliud Cibi genus, teste Rondeletio, dulcius degustaveris. In aqua hordei lotae, et in carnis jure coctae, hecticis maxime conveniunt. Cum crustis adjecto pipere elixae, venerem stimulant. Icon quam hic damus, Gesneri squillam parvam exprimit.

Tab. IV. 9. SQVILLA MANTIS, nomen a bestiola quadam ex Locustarum genere accepit, nec antiquis est dicta. Occitani eam Preguedieux, id est, precantem Deum appellant, quod semper manus junctas teneat, et corpore sit, jejunantium instar, gracili et macilento. Divinare eandem vulgus credit, et de itinere quaesitam alterum brachium extendere.

Aldrov. l. 2. c. 16.

Mathiolus *Hippocampum* appellat, Bellonius *Cicadam marinam*, quam *Speusippi Nympham* esse suspicatur, eandem ita *descripsit*.

Descriptio. Tenuis est, inquit, hujus crusta, cruda ita albicat, ut fere transpareat. Una cum piscículis marinis saepe suo cortice contecta extrahitur, et simul cum carpionatis, bocis, maenis, et trachuris canistris inseritur. Natura incredibili fere artificio. Cicadae oblongum corpus decem *tabellis*, affabre articulatis loricavit: quarum prima, quae caudam extremam conficit, caudam in lateribus expandit. Cauda porro duabus maculis phoeniceis subrubris insignita est, quae duorum oculorum speciem prae se ferunt, estque aculeata et crenata. Prima tabella a cauda incipiens, versus secundam, tertiam, quartam, quintam, et sextam, pinnulis fimbriatis multiplicibus subtus munita est: quibus, dum in mari natat, aquam percutit, et corpus incitat.

Tres *tabellae*, quae sex praedictas subsequuntur, ternis utrinque pedibus communitae sunt, ad cervicis autem initium, duo brachia majora oriuntur, quibus cibum apprehensum ori suggerit: sed ea cancris, alter quam locustis forcipantur. Sunt enim in longum exporrecta, atque in extremo grandioribus crenis suffulta, quibus cum cibum corripit, ex uno brachio, ad aliam brachii articulationem transfert.

Horum autem extrema velut in duritiem ossea abeunt dentiscalpiis conficiendis ob id expetita. Pars quae capiti contigua est, in exile quiddam terminatur, et contra quam cauda se in latum diffundit. Extra aquam prorsus immobilis et imbecillis est.

Aculeum unum habet utrinque ori praefixum, ut Phalangium et Scolopendra, quo mordicus cibum a pedibus suggestum continet, quem postea dentibus conficiat, et in stomachum detrudat.

Dentes illi natura in oris lateribus protulit, unico utrinque ossi crenato, V. litterae formam referente infixos. Cujus anterioris partis officium est, ea incidere, quae mandit: posterioris vero, quae crenas habet, conterere. Nam idem os, duos habet dentium ordines.

Praetenturas duas in fronte breves, ursinis similes, ostendit, trifariam in extremo dissilias: ac rursus duas alias in lateribus praedictis breviores. *Oculos* habet virides, exertos, quos non alveo ut Cancrinum et Locustarium genus condit: sed ante hos pinnulas exporrigit eis similes, quas in cauda gerit: ex quo multi decepti caudam *caput* esse crediderant. Strias rectas in tergore, atque in capitis tabella ductas profert. Pisce diffecto, *dentes*, fortibus musculis movere conspicientur. *Cerebrumque* adeo esse exiguum, ut vix hordei grani magnitudinem aequet:

Landesbibliothek Oldenburg

quet: Optici tamen ad oculos perduci apparent. Rondeletius toto corpore pellucido esse addit. Eodem modo parit et coit, quo aliae squillae.

Usus. Carne est molli, dulci, delicata. Huic affinis est *Tamaruguacii* Brasilienſium, *Camaron de Salgado* Lusitanis dicta. Caput habet triangulare. Barbam cancerinam octuplam. Et in eo tantum a Manti differt, quod in anteriori parte corporis pedes non habeat, nec brachia interius serrata. Tab. LI. *Marcgrav. Hist. Brasil. l. 4. c. 20.*

CAPVT II.

De Crustatis rotundis.

Articvlvs I.

De Cancris in genere.

Crustata, quae Latini Cancros vocant, Graecis καρκίνοι, quasi κορακίνοι, quod κόρας, id est, pupillas, et oculos mobiles habeant, dicuntur. Siculi κάρχας vocant, Hesychius κάβαρες. Apud Varinum πτύξαχρις vel πύξαρις Cancer dicitur, quod ostrea lapillo inter testes seu valvas (πτύχας ἢ πύξια) injecto, venetur. *Caudam* habent revolutam, hinc ἐπικάλυμα πτυχῶδες Aristoteles vocat, quae ex tabellis constat, et corpus posteriore parte integit: *Caput* indiscretum. *Cerebro* carent, etsi partem quae cerebri fungitur munere habeant. In obliquum aspiciunt inclusis crustae fragili oculis. Pedes, qui in obliquum feruntur, eis deni cum forcipibus, quorum dexter in omnibus major, et in primoribus superior pars movetur, inferiore immobili.

Descriptio. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 10. et 3.* *Plin. H. N. l. 9. c. 13. et l. 11. c. 48.*

Dentes interius bini primores, et inter eos caruncula linguae effigie. *Stomachus* ori continuo junctus exiguus. *Ariſtot. de part. l. 4. c. 8.*

Mollibus et petrosis *locis* gaudent: quin et sub terra inveniuntur. Hyeme aprica littora sectantur aestate in opaca gurgitum recedunt. *Plin. H. N. l. 9. c. 31.* Locus.

Victus. *Vescuntur* conchiliis. Polypum ob nimiam Venerem imbecillum devorant, nec a suo genere abstinent. Aquam quam ore excipiunt, parte oris exigua emittunt, hinc apparet circa os spuma, quod aqua et aër, qui cum ea hauritur, per attractum et rejectum agitentur. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 2. et l. de Respirat.*

Galenus dulci et salsa aqua vivere scribit. Lacte potatos sine aqua diutissime, author de natura rerum. *Galen. de cib. bon. et mali succi.*

Generationem si spectes, Cancri parte priore copulantur, sua opercula, loculosa illa rugosaque, mutua consertione componentes. Primum Cancer minor ab averso supervenire solet, tum major, ubi ille supervenerit. *Ova* edunt in operculo, hinc istud foeminis latius, et hirsutius; ita a maribus discernuntur. Generatio. *Ariſt. H. A. l. 5. c. 7.*

Addit tamen Plinius, foeminae primum pedem duplicem, mari simplicem, eundem duas inter ventrem et caudam spinas habere, quibus illa caret. *Plin. H. N. l. 9. c. 31.*

Soli e crustatorum genere non natant, sed incedunt, et quidem transverso latere, quod similis et ursis, propter posteriorum pedum latitudinem, competit. Cum enim motus tractione et pulsione fiat, et sic secundum artuum flexiones, quae Cancris introrsum ad pectus sunt; ideo quasi cum triremes circumaguntur, lateris unius remiges impellunt, altrinsecus inhibent, aut retro trahunt, ita quam in partem processurus est cancer, ejus lateris utitur cruribus ad carpendum solum, alterius lateris ad aspellendum. Motus.

Insidias incredibili sagacitate subodorantur, et confestim se vel luto obruunt, vel inter saxa subducunt. Universi ubi aliquando congregantur, os Ponte evincere non valent: quamobrem regressi circumeunt, apparetque tritum iter. Concurrunt inter se ut Arietes adversis cornibus. In capiendis ostreis et conchis, summa calliditate utuntur. Calculos enim et lapillos, patulae hiantique eorum testae ingerunt, ita ut occludi nequeat, mox dentato forcipe pisculentam carnem abra- Natura, et Ingenium. *Plin. H. N. l. 9. c. 38.*

Landesbibliothek Oldenburg

Tamaru Guacu. 1

Cancer maritimus. Krab. Tab. V. 2

Cancer Anonimus Rondel. 3

Cancer Heradeoticus Rondd. 4

Cancer maior. meer spin. 5

Hipocarcinus. 6

Cancer Heradeoticus alter. 7

Cancer Crabbe. 8

Cancer Heradeoticus. 3. 9

Cancer Rondel. 10

Cancer Krabbe. 11

13 Pagurus fœm.

Pagurus masc. meer spin. 12

Landesbibliothek Oldenburg

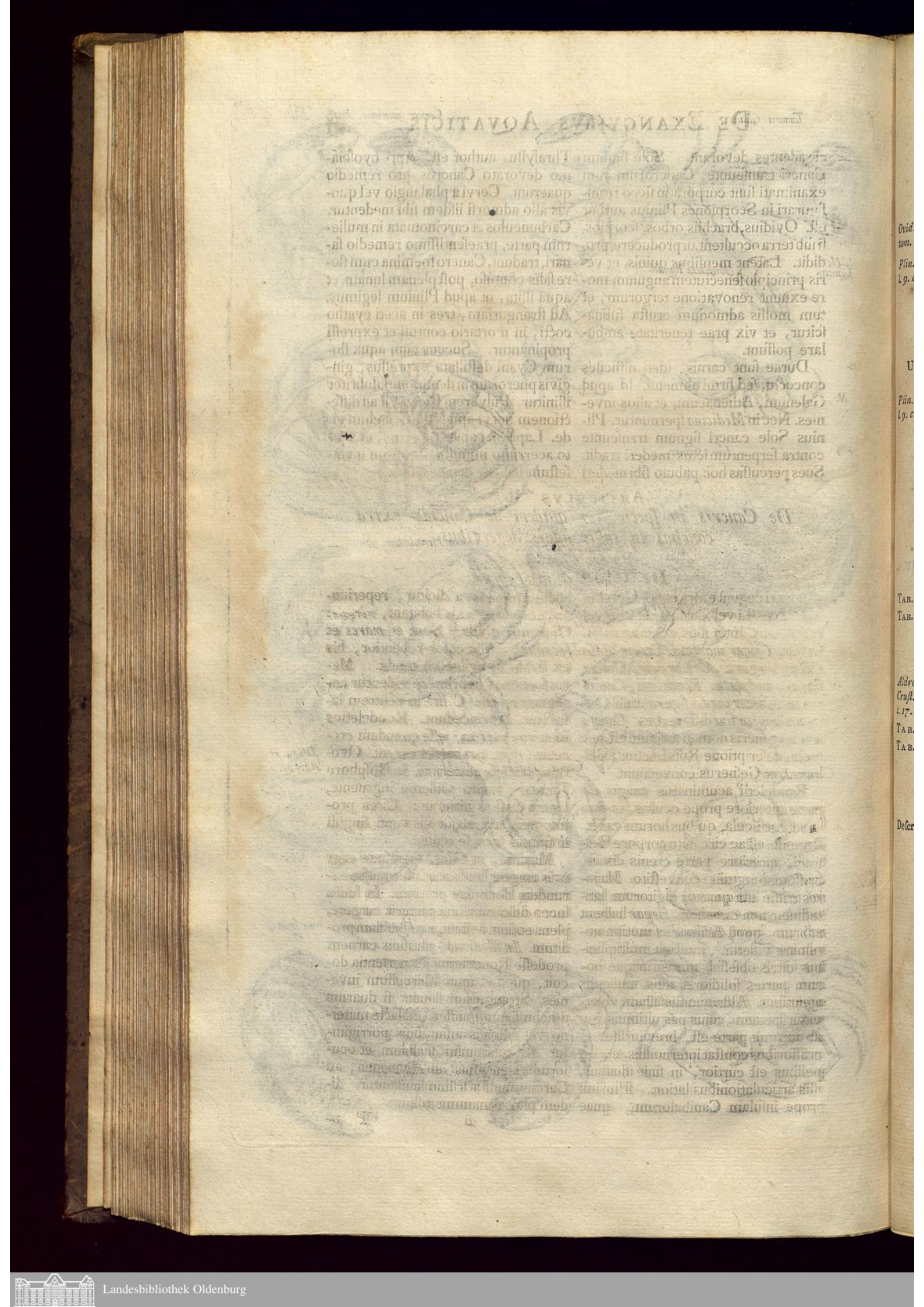

abradentes devorant. Sole signum Cancri transeunte, Cancrorum cum exanimati sunt corpora in sicco transfigurari in Scorpiones Plinius author est. Ovidius, brachiis orbos, scorpios, si sub terra occultent, urproducere, prodidit. Latent mensibus quinis, et veris principio senectutem anguium more exuunt renovatione tergorum, et tum mollis admodum crusta subnascitur, et vix prae teneritate ambulare possunt.

Ovid. Metam. l. 15.

Plin. H. N. l. 9. c. 30.

Usus. Durae sunt carnis, ideo difficiles concoctu, sed firmi alimenti. Id apud Galenum, Athenaeum, et alios invenies. Nec in *Medicina* spernuntur. Plinius Sole cancri signum transeunte contra serpentum ictus mederi tradit. Sues percussas hoc pabulo sibi mederi Thrasyllus author est. Apri hyosciamo devorato Cancros pro remedio quaerunt. Cervi a phalangio vel quovis alio admorsi iisdem sibi medentur. Carbunculos et carcinomata in mulierum parte, praesentissimo remedio sanari, tradunt, Cancro foemina cum flore salis contuso, post plenam lunam, et aqua illita, ut apud Plinium legimus. Ad stranguriam, tres in aceti cyatho cocti, in mortario contusi et expressi propinantur. Succus cum aqua florum Cyani destillata expressus, gingivis puerorum in dentitione salubriter illinitur. Pulverem Ranzovii ad dissectionem nervi apud Aldrovandum vide. Lapis in capite repertus, et aceto acerrimo immissus, motum manifestum habere depehenditur.

Plin. H. N. l. 9. c. 32.

ARTICVLVS II.

De Cancris in specie, et quidem de Cancris extra conchas in salsis aquis degentibus.

PVNCTVM I.

De Cancro marino.

Tab. IV. Tab. V. Cancri degunt extra conchas, vel in istis. Illi vel sunt in aquis salsis vel in dulcibus. Inter illos, qui in aquis salsis sunt, *Cancer marinus*, *Cancer Maja dictus*, *Pagurus*, *Cancer eques*, *Cancer flavus*, *undulatus Rondeletii*, *Cancer varius*, *Cancer cordis figura* et alii *Chelarum longitudine* differentes. *Cancro marino* generis nomen inditum est, nec in ejus descriptione Rondeletius, Bellonius, et Gesnerus conveniunt.

Aldrov. de Crust. l. 2. c. 17.

Tab. IV. 1. Tab. V. 2.

Descriptio. Rondeletii acuminatus magis est parte anteriore prope oculos, et duo habet cornicula, quibus horum caret. Rotundo est ac circinato corpore Bellonii, anteriore parte crenis diviso, crustaceo tegmine convestito. Majores trium aut quatuor digitorum latitudinem non excedunt. *Hepar* habent rubrum, quod Aristoteles mutim nominare videtur. Intestina multiplicibus cirris obsessa, moventurque horum partes solidiores albis musculis agentibus. Aldrovandus aliam observavit speciem, cujus pes ultimus, qui ab utraque parte est, brevioribus et crassioribus constat internodiis, et aliis pedibus est curtior, in fine duabus, aliis articulationibus latior. Plurimi prope insulam Canibalorum, quae hodie Domeneca dicitur, reperiuntur, et quia in saxis habitant, πετραίες Oppianus dixit. Sunt et *mares* et *foeminae*. Illis color rubentior, his ex livido in cyaneum tendit. Mares foeminas opprimere videntur antequam ineant. Crura in ventrem inflectunt, dum incedunt. Rondeletius foeminae partem inesse quandam croceam scribit, qua mares carent. Ovorum putat esse materiam. In Bosphoro Thracio, vento violento ingruente, contra fluctus nituntur: Circa promontoria, ubi major vis venti, singuli in sinuoso loco se tenent.

Aelian. H. A. l. 7. c. 24.

Usus. Maxime, *in Cibis*, foeminae cum ovis turgent laudantur, ideo majus earundem Bononiae pretium. In India succo dulci cum luna parturit turgere, plena eodem destitui, a quibusdam proditum. *In Medicina*, phtisicis carnem prodesse Rondeletius experientia docuit, quod et apud Marcellum invenies. Stranguriam sanant si duarum drachmarum pondere ex lacte materno vel nutricis infantibus porrigantur. Ad quartanam, scabiem, et oculorum lachrymas ab Avicenna, ad Carcinomata a Plinio laudantur. Iidem pilos e mamma tollunt.

Landesbibliothek Oldenburg

PVNCTVM II.

De Cancro Maja dicto.

TAB. V. 5. TAB. VI. 2.

Nomen.

Cancer Majas dictus, nomen a magnitudine sumsit. Mam μαῖα quae amitam et nutricem significat, aliquando etiam pro grandiore natu sumebatur.

Descriptio.

Eo a Paguro differt, quod hic parte anteriore latus sit, Maja se posteriore in latitudinem diffundat, anteriore coarctetur, et magis orbiculata sit.

Corpus illi tam grave, ut ad incessum sit ineptissima, idque vivae livet, aut viresçit, aut rubore phoeniceo aspersum est; quam si supinam contempleris, tria parte anteriore brevia specula ab ipsius crustae tegmine continuata cernes, inter quae praetenturae duae delitescunt. *Crura* quaternis articulis intercepta sunt, alta et exilia. *Pedes* utroque latere quaterni, quinis articulis intercepti, unguibus bene muniuntur. Tibiae multa scabritie exasperantur. *Foemina* operculum latiusculum habet, sub quo duo foramina membrana occlusa, in ipsis posteriorum tibiarum radicibus collocata apparent. Quatuor praeterea semicirculis utitur in natando, a quorum radicibus octoni prodeunt pinnati ramuli, quibus haerent ova in foetis. *Interanea* si spectes, in capite atque adeo ore ipso duos osseos dentes gerit: in palato, carunculam quae linguae vice fungitnr: ante dentes bina denticulata ossicula, atque in ejus ore cavitatem statim ante gulam, in qua quod rubrum continetur, habet multiplices flexus. Vulvam esse Bellonius putat. Ex hac enim ova prodire compertum est. Subsequitur cavitas satis capax, vacua quidem ea, dum jejunus est piscis, ut vel os alterum, vel ventriculum ejus esse dicas: cui etiam dentes adsunt numero quaterni, incisorii, et unus molaris, a quibus gula incipit, in cujus summo epiglottidem manifeste videas: ea autem ad apophyses meatibus committitur adeo exilibus, ut vix appareant: et quemadmodum vulva adimplebat majorem partem receſſuum, sic apophyses ubique per cavitates immittuntur, tenuibus tamen ligamentis adstrictae, et maxime musculis. Nec est aliud intestinum manifestum, quam illud in quo desinunt apophyses, excrementi scilicet receptaculum. Est autem id teres, caeteris partibus incumbens, ad caudam usque protensum. Sed et vesicam utrinque unam in ipsa alvo, robustam, magnam et membranosam cernas, cujus exitus est per ea duo foramina, quae sub operimento latent. *Branchias* habet utrinque sub testa in lateribus numero senas: quae certa membrana ab ipso tegumento distinguuntur. Aquam enim in ore acceptam per meatus, qui ad radices crurum sunt, egerit. Haec omnia fere Paguro suo Rondeletius adscripsit, quem vide. Ad Maeam pertinent et aliquot sequentes.

Primus Hippocarcinus a magnitudine, cum addito *hispidus*, quod universum tergus aculeis spinosisque quibusdam operculis obsitum sit, quae ad latera majora videntur, dicitur. Supra oculos emissitios e tabulis quibusdam ad latera protensos fronte media, duo velut cornicula acuta exeunt. *Os* infimo loco situm, duo veluti brachiola intus tota villosa muniunt. Quinque ab utroque latere pedes, si brachia annumeres, in totidem articulos distincti. Chelae anteriori parte, brachium puerile aequant, forcipibus fusci coloris, e quibus villosa quaedam prominentia stamina instar penicilli. TAB. IV. 4.

Alter est parte supina Hippocarcino non dissimilis. *Cauda* est ovalis fere figurae, et extremo in angustam, appendicem scutiformem quinque angulorum seu pentagonam desinit. Insignis in eadem scutellata cavitas apparet. *Os* multis veluti brachiolis villosis, superne et inferne circumsepitur. In *ventre* plana cavitas, ovis retinendis aptissima.

In *Tertio* senae spinae majusculae latera utrinque ambiunt: et binae maximae frontem muniunt. Duos palmos est longus, chelis, brachiis, et supina corporis parte tuberosus, et hispidus.

Quartus

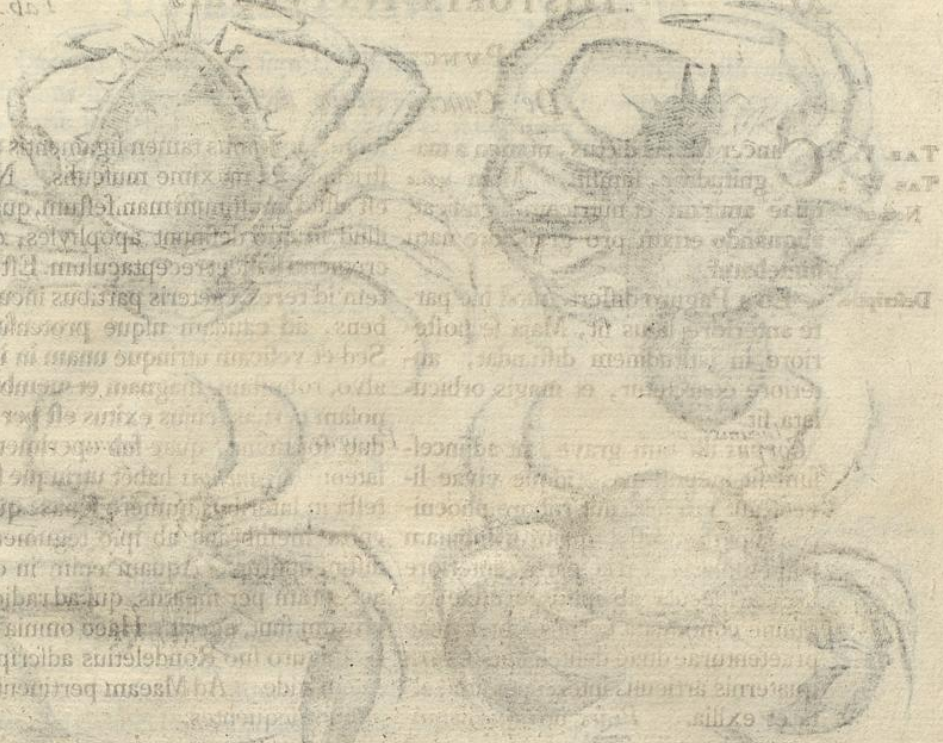

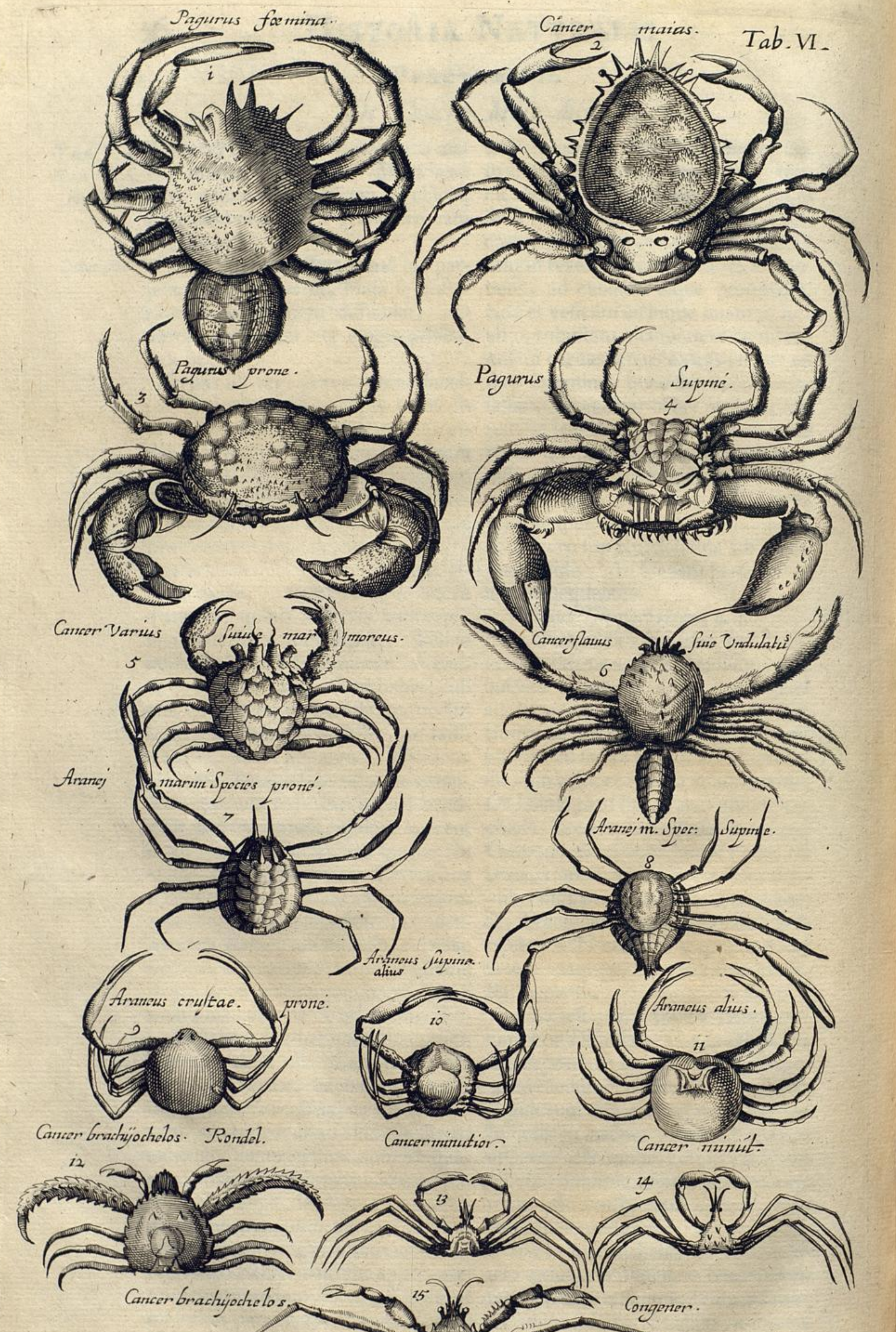
Tab. VI.
Pagurus fœmina.
Cancer maias.
Pagurus prone.
Pagurus Supiné.
Cancer Varius siue marmorous.
Cancer flauus siue Undulatus.
Aranei marini Species proné.
Aranei m. Spec. Supine.
Araneus supina alius
Araneus crustae. prone.
Araneus alius.
Cancer brachijochelos. Rondel.
Cancer minutior.
Cancer minut.
Cancer brachijochelos.
Congener.

Quartus ejuſdem eſt figurae, ſed pluribus ſpinis ab utroque latere et in dorſo horret, pedibus et brachiis hirſutus, et ſupina parte, variis coloribus, ſed praeſertim rubro, maculatus.

TAB. IV. 4. 5. 6. *Quintus* quem Heracleoticum Rondeletius vocat, aculeos in fronte habet et in lateribus. Pars teſtae prona aculeis aſpera eſt, et hirta, coloreque fuſco.

Sextus aſperitatem in teſta tomentoſam habet, coloreque eſt cinereo et fuſco.

Reperiuntur in Aegaeo, Ionio et Adriatico mari. Locus.

Mares eliguntur autumno, hyeme et Aprili menſe *ad Cibum*, in plenilunio: foemina vero reliquo anni tempore uſque ad Septembrem. Aſſantur etiam in furno ano et ore clauſis, ne quod intus eſt liquidi effluat. Uſus.

PVNCTVM III.

De Pagur o.

TAB. V. 13. 14. TAB. VI. 1. 3. 4. Paguro, παρὰ τὸ ὁρᾶν καὶ φυλάττεσθαι ἐν πάγοις, id eſt, κρεμνώδεσι τόποις, quod in locis praeruptis verſetur, nomen inditum eſt. Simeon Sethi eum Carcini appellatione dignatur. A Palladio Cancer marinus dicitur. Scholiaſtes Ariſtophanis Caraburi exponit. Moderni Graeci Paguri nomen adhuc retinent, idemque in Dalmatia, teſte Maſſario retinetur. Latior eſt quam longior, et ex Oceano in pedalem longitudinem abit. Viſus in Anglia decem libras pendere. Valida cruſta integitur et laevi, eaque novem in gyrum crenis imbricis modo inciſa eſt. Color vivorum vividiore prae nimia roſei exhalatione veluti ſubnigra tergora apparent. *Crura* utrinque blaeſa quatuor habent, villis hirta, ternis articulationibus geniculata, in quibus ungues acuti oblongique ſunt minime bifidi. *Brachia* biſulca parte anteriore binis articulis intercepta forcipibus crenatis munita, in extremo nigra: quibus quae conſtringunt ut edant, etiam dura confringere poſſunt. *Branchias* utrinque in latere oſtendunt diſpoſitas, ut reliquum genus Locuſtarum, ſub tergoris cruſta ſenis ordinibus ad tibiarum radices inſertas. In *ore* tot comperies naturae ſecreta, tot adſtantes appendices, tot pelliculas, ut coactus incredibile artificium neceſſe eſt fatearis. *Mutim*, quae hepar eſt, habet dulciſſimam, maxima ex parte ſubrubram, cum infinitis prope apophyſibus flavis grandi ſtomacho adjacentibus. Reliquae partes internae muſculis albis conſtant, quibus externae moventur. Nomen. Deſcriptio. TAB. V. 3. 10.

Rondeletius ſub nomine Cancri Majae deſcripſit. *Differentias* ſi ſpectes, alius eſt Mas, alius Foemina. Scaliger alium orbiculatiorem, fuſciorem, et majorem facit; alium quadratiorem et minorem, colore dilutiore, et paene pallida viriditate. Poreſſos vocant Veneti. Differentia.

Huc pertinet *Cancer Heracleoticus* Bellonii ab urbibus Heracleis, quarum una *Ponto*, altera Propontidi adjacet, dictus. *Cruſta* firmiore munitur ut Maja, *Tibias* utrinque quaternas habet, *brachia* duo admodum firma, binis articulis geniculata, forcipibus robuſtis biſulca, hiſpida, et bene armata, quorum pars ſuperior elatis crenis vallata eſt. Nonnulli *Gallum marinum* vocant, quod brachia ejus in criſta galli modum tornata videantur. *Dorſum* tuberculis exaſperatur et coloris eſt miniacei.

Huic ſimilis eſt *alter* pilorum denſitate, Urſi corium referens. Differt a priore primum chelis, quae longiores ſunt, et in extremo utroque, quae forcipem facit, et inſtar dentium ſibi invicem dum clauduntur contingunt, colore miniaceo: praeterea pedibus brevibus, quorum duo poſteriores utrinque breviſſimi, antennis et oculis magis a ſe invicem diſtantibus. *Invenitur* in mari Tyrrheno et Adriatico: ſed in Oceano maximus. Vidit Rondeletius unum, cujus latitudo palmum majorem ſuperabat, longitudo ad ſemicubitum accedebat. Alexander apud Aelianum genus quoddam Cancrorum commemorat, quorum teſta circumferentia undique pe- *Aelian. H. A. l. 17. c. 1.*

dis menſuram impleret. Miras eorum magnitudines in ſinu quoque Perſico Strabo refert. Suetum ipſis in tegumento ſe exuere. Hoc cum luxari et a corpore abſcedere ſentiunt, furiis quaſi agitati huc et illuc feruntur, et pleniorem victum quaerunt, ut tumore inflatis facilius cruſta rumpatur. Elapſi ſimiles mortuis in ſabulo jacent, ſibi reſtituti ſabulum guſtant, et poſtquam ſe abdidere, non citius ex latebris, egrediuntur, quam priſtina armatura inſtructi. Muſicae ſunt adeo amantes, ut eadem capiuntur. Captos aliquando foramina ſubire, et mortuos in Scorpios mutari Nicander prodidit. *Nicand. in Theriaca.*

Aelian. H. A. l. 9. c. 45.

Inter lautiſſimos numerantur cibos, ſed difficillime digeruntur. Cum coquuntur parum rufeſcunt et parum nigreſcunt. Uſus.

PVNCTVM IV.

De Cancro Equite.

Nomen. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 2. Plin. H. N. l. 6. c. 3. Aldrov. l. 2. c. 20.*

Cancer Eques a velocitate curſus nomen accepit. Heſychio eſt δρόμων, Aeliano δρομία Curſor, aliis Graecis ἵππευς Eques. Major eſt Caſtanea parva, colore ſubalbido, punctis ſubrubris conſperſo, et ut Pagurus, tornato. Soli objectus totus pellucidus eſt, praeterquam in ea corporis parte, quae interanea continet. *Oculos* grano phaſeoli non habet majores, quibus acutiſſime cernit. *Tibiae* ſunt villis levibus obſeſſae, utrinque quinae: quarum duae anteriores brachia ſunt forcipata, quibus cuncta complectitur: reliquae graciles unguibus rectis et obliquis variatae. Hujus generis forte erit, qui Rondeletio *Cancer latipes* dicitur, nucis juglandis magnitudine aliquando paulo majore. *Chelas* habet denticulatas et articulatas, pedes utrinque quatuor. Poſtremus et minimus, quod in oſſeam latitudinem deſinat, nomen Cancro impoſuit. *Teſta* eſt laevi, parte ſuperiore albeſcente, quodammodo nigricante. Cum maris purgamentis in littus ejicitur. Huic ſimilis eſt quem Bellonius Graecis μικρὸν καρκίνον, Romae Grancettum vocari ſcribit. Punctis frequentibus candidis in tergore variatur Ophitae modo. Singulares digiti quaternis conſtant articulationibus. Amphibii ſunt, et in maximis ardoribus meridiano tempore e mari egrediuntur, diemque ſub ſole tranſigunt, circa veſperam mare repetunt. Tanta velocitate ferri vidit Bellonius, ut ne unum quidem unquam curſu conſequi potuerit: quin nec lacertam ex ambroſia, ſub qua deliteſcebat, exilientem, aſſequi eundem potuiſſe. Volare potius quam currere videbatur. Deſcriptio.

Dromonem Heſychii quidam in maris aeſtuariis capi ſcribunt, ſaggittaeque modo per aquarum ſummum decurrere. Facit Aelianus quorundam mentionem, quos πετηλίας a volando (Gillius legit πηλίας) vocat, quod perparvis alis volatum exerceant, quibus currentes non utuntur. Poteſt ipſis ποδανέμων titulus, qui ex Cratete Comico ab Athenaeo datur, tribui. Negliguntur in cibis propter exilitatem. Locus. *Aelian. H. A. l. 7. c. 30.*

PVNCTVM V.

De Cancro flavo undulato Rondeletii, Marmorato, Cordis figura, et aliis Chelarum longitudine differentibus.

Tab. VI. 6. *Aldrov. l. 2. c. 21.*

Cancer flavus undulatus, a colore et lineis, quae in prona parte ſunt ſinuoſae undarum modo, non aliter quam Cameloto vulgo nuncupato, nomen ſortitus eſt. Pedes quaternos habet longos et hirſutos: Chelas duas magnas, etiam hirtas: Cornua duo ſatis longa: in fronte appendices duas, in lateribus alias. Capitur circa Antipolium et Lerinum inſulam.

Tab. VI. 5. *Aldrov. l. 2. c. 22.*

Cancer Marmoratus ſive varius, quod teſta ſit laevi, ac perpolita, et maculis viridibus, caeruleis, albis, nigris, cinereis, Jaſpidis inſtar et marmoris perſperſus ſit. Si mortuus in ſole exſiccetur, totus fit flavus, maculae vero in mortuo ſtatim evaneſcunt. Forſices habet aliis breviores et craſſiores. Tubercula veluti gemmae in eis eminent, ut in Aſtaco. Cornicula duo e fronte extant. Poſt oculos, qui ſatis a ſe diſtant, teſta eſt ſerrata. In ſaxorum cavernulis degunt, et ita pedibus haerent, ut vix avelli poſſint. Cruſta ſunt caeteris

caeteris duriore. In saxis Agathensis littoris degunt.

Tab. VII. 4. *Cancer cordis figura*, Cornua duo e fronte prominentia habet, brachia quoque duo brevi forfice, et quaternos pedes. Pelagius est, et panagro ex alto mari cum piscibus in littus pertrahitur. In majorum Asellorum ventriculis saepissime reperitur.

Aldrov. l. 2. c. 23. *Cancri chelarum longitudine differentes*, vel sunt Μακρόχηλοι, vel Βραχύχηλοι. Chelis vel tenuibus vel crassis. Μακρόχηλοι chelis tenuibus, sub Aranearum marinarum nomine apud Aldrovandum veniunt, et sub tribus generibus exhibentur.

Tab. VI. 7. 8. 9. 10. 11. *Primum* est fusco et cinereo colore, parte priore qua caput est, acutum, oculis parum a se invicem distantibus, cornibus duobus acutis.

Alterum corpore est rotundiore, quod sub Aranei crustacei nomine venit.

Tertium magis rotundius, colore cinereo et fusco, chelis quam priores crassioribus, cui Aranei marini crustacei alterius in Tabula nomen inditum.

Differt ab his *Aranea marina*, cujus Aristoteles in Cancelli descriptione meminit. Forma enim similis araneis est, nisi quod partem capiti et pectori subjectam araneo majorem habeat. Brachia forcipata habere pro corporis exilitate longissima Rondeletius addit. Μακρόχηλοι crassis brachiis, sunt hirsuti et asperi, ut aculeati videantur. *Unus* est prona parte corpore et pedibus albus, unde albicantis nomen. Chelis caeruleis, supina vero ruber. *Alter* priore minor colore nigricante, unde nigricantis appellatio.

Βραχυχήλων aliquot sunt species. Ex quibus Rondeletii ex rubro nigricat, Chelis valde brevibus ac tenuibus, pedibus proximis longissimis pro corporis ratione, crassis, acutissimis, lanugine quadam obducta. Frequens est in Lorino insula. Tab. VI. 12. 13. 14. 15.

Reliqui sunt tenues et laeves, supina pars aculeos habet. Ex his unus ore est acuto admodum, et oculis a latere utrinque prominentibus, corpore undique aspero. *Minutior* dicitur.

Congener brachichelo Aldrovandi lagenam crasso ventre refert, caudam si demas. Capite est valde acuto, corpus parte supina aculeis horret, coloreque est caeruleo, prone albicat, forcipes Chelarum rubent.

Articvlvs III.

De Cancris fluviatilibus.

Tab. III. *Aldrov. l. 2. c. 24.* Cancer fluviatilis seu fluvialis, καρκίνος ποτάμιος Graecis dicitur. Simeon Sethus et Galenus, Pagurum fluviatilem vocavere. Eo a marino differt, quod sit testa duriore et crassiore; tibiis asperioribus, brachiis rugosioribus, et cum marinus lividum loti corticis colorem referat, fluviatilis ex rufo nigrescit. Marino, praeterea, ungues extremam tibiarum articulationem faciunt: fluviatiles multas crenas in gyrum circa ungues habent.

Locus. Frustra eos in Gallia, et Germania quaeras. In Graecia, Creta, Sicilia, et Etruria inveniuntur. Bellonius in Atho Macedoniae monte vidit, et in Ciliciae rivulis, qui non longe ab Isso defluunt. Tanta aliquando eorum ibi copia, ut temporis momento mille capi possint. In Nilo habitare apud Aelianum habemus. *Aelian. H. N. l. 5. c. 52.*

Sunt Sarcophagi, et cum se invicem tangunt, pedes sibi arrodunt et vorant. Rondeletius cum ducentos Romae emisset, denique in aquam, ut sese reficerent, conjecisset, ita inter se conflictati sunt, ut plures quinquaginta mutilatos reperiret. Eo tandem deventum est, ut omnibus necatis, unus tantum superstes fuerit. Ibidem ligonibus effossa scrobe vel paropside capiuntur. Juxta Ephesiam metropolim serpentes, qui ex caverna quodam egressi paludem tranare conantur, forcipibus arreptos interficiunt. Romae in foro piscario, filo appensi ac trajecti, prostant. Victus. *Aelian. H. A. l. 16. c. 38.*

Eduntur omni tempore, sed aestate sunt meliores, et postea quam durum corticem exuerunt, magnatum mensis apponuntur. Lacte a quibusdam suffocantur. Avicenna in hecticis febribus cum aqua hordei valde probat. Usus.

In *Medicina* eaſdem fere habent vires quas et alii. Tritos potoſque ex aqua recentes ſeu cinere aſſervato, contra omnia venena prodeſſe, privatim contra Scorpionum ictus, cum lacte aſinino, vel ſi non ſit, caprino, vel quocunque, Plinius author eſt; quod et apud Dioſcoridem invenies. Ad viperae morſum bibuntur e vino per ſe, vel cum ſtaphide agria, ſale et polio, ut teſtatur Aegineta. Cinis uſtorum prodeſt pavore potus periclitantibus ex canis rabioſi morſibus. Aeſchrion empiricus vivos in patella aeris rubri tam diu urebat, donec facile in laevorem redigi poſſent, luna decima octava, poſt canis ſyderis exortum, cum ſol leonem ingreſſus eſſet. Hujus pulverem tenuiſſimum cochlearii unius menſura ex aquae cyatho propinabat, cum recentior eſſet morſus; augebatur quantitas, ſi inveteraverat. Huic remedio tantam vim ineſſe ſcribit Galenus, ut dicat nullos periiſſe, quibus hoc in tempore datum eſſet. Id ex proprietate ſubſtantiae fieri idem credidit. Triti in oleo et aqua peruncti, ante acceſſiones in febribus proſunt, teſte Plinio. Archigenes apud Galenum ex cancris ſiccis tritis, pedibus et eminentiis amputatis, drachma una, et aſari drachma altera, cum aqua ex eodem flumine ex quo cancri ſumta, medicamentum aquas educens componit. Hippocrates in vino ſuffocatos in fluxu uteri propinavit.

Plin. H. N. l. 32. c. 5.

Plin. H. N. l. 32. c. 10.

Hippocr. de morb. mulier. l. 1.

ARTICVLVS IV.

De Cancris in conchis degentibus.

PVNCTVM I.

De Cancris parvis.

TAB. VII. 3. 5.

Praeter ea, quae hactenus retulimus cruſtata, ſunt et alia, quae in alienis conchis, ut Mitulis, pinnis, pectinibus, oſtreis, ac varii generis turbinatis degunt, ut Cancelli, Cancri parvi, Squili, et Scylari, figura non uſque adeo a praedictis diverſa.

Deſcriptio.

Cancer parvus, qui pinnis innaſcitur, πιννοφύλαξ, quaſi ὁ τῆς πίννης φύλαξ, ut Suidas, Heſychius, et Varinus tradunt, πιννοτήρης Chryſippo, ut Athenaeus citat, ἀπὸ τοῦ τηρεῖν ἢ φυλάσσεσθαι τὴν πίννην, dicitur. Sunt autem, qui in oſtreis reperiuntur, parvae ſabae magnitudine, toto corpore candidi, praeterquam, quod pronae cruſtae medium rubeſcat. In pinnis qui degunt, majores ſunt et magis rubri, alioqui chelis, pedibus, toto denique corpore aliis ſimiles. A Cancellis eo differunt, quod parvi cancri viventium pinnarum et oſtrearum hoſpites ſint: Cancelli inanes duntaxat teſtas et turbinatas ſubeant, ſintque longo corpore Locuſtis non Cancris ſimili.

Generatio.

De *Generatione* non conveniunt authores. Piſcatores cum illis, quorum teſtis inhabitant, quaſi ex eodem ſemine naſci tradunt, teſte Ariſtotele. Apud eundem iſta invenies verba. Pinnae quae petris aut ſaxorum cavernis adhaeſerint, radices agunt, illic Margaritam generant. Vivunt autem et nutriuntur per partem carni haerentem. Hujus autem conchae ori adnaſcitur animalculum chelas habens, et cibum aſſumens, quod cancro parvo ſimile eſt, et vocatur Pinnophylax. Rondeletius cum ſaepiſſime Cancros parvos in Conchis et Oſtreis ovis turgentes viderit, ex Coitu maris et foeminae et ovis provenire affirmare audet. Ut ut ſit, non poſſunt iſti niſi in aliis procreari, ut nec vel viſcum vel polypodium, niſi ſuper aliis arboribus creſcere.

Ariſt. H. A. l. 5. c. 15.

Mores.

Quae de eorum prudentia apud Plutarchum, Oppianum, et alios invenies, quod nempe pinnam regat, et de appropinquante praeda admoneat, fabuloſa ſunt. Decem Pinnas aperies, antequam unum pinnophylacem invenias.

Plut. de ſolertia animal.

Oppian. Hal. l. 2.

Victus.

Aqua tantum et luto eaedem paſcuntur, ut Mytuli. Latere in eis crede, ut vitam ſervent tutam, Molliore teſta praediti, injuriis magis ſunt obnoxii. Ideo et ſpongiarum cavernulis ſaxorum rimis, et in externis teſtarum quibus Oſtrea tecta ſunt cavis, ſaepiſſime Cancros parvos ſe reperiſſe, Rondeletius affirmat.

PVN-

Landesbibliothek Oldenburg

Landesbibliothek Oldenburg

Cancer Molluccensis pranus.

1

2

Cancer Molluccensis supinus.

Cordis figura Cancer.

4

Cancer paruus. alius.

5

Cancer paruus.

3

Cancellus rudus.

6

Cancellus in testa.

7

Cancellus aldrou.

8

Cancellus ruber.

9

Cancellus in Bucano.

10

Scyllarus siue cancell: in Nerite concha.

11

Cancellus oblongus.

14

Cancri Hirsuti Rondel speaer.

13

Cancellus auena.

12

15

16

Tab. VIII.

Amphisbæna marina.

1

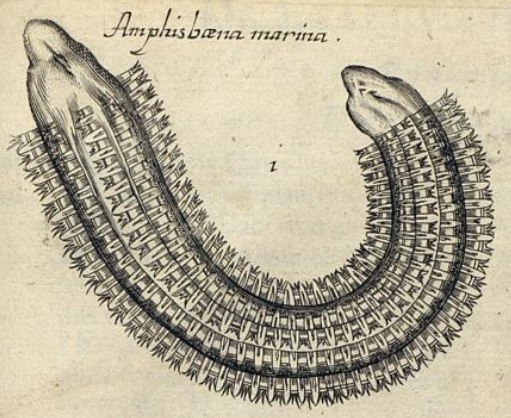

Cancer Heracleoticus hirsus pronè.

2

Cancer pronus.

3

Cancer Supine.

Cancer Heracleoticus hirsutus supinè.

4

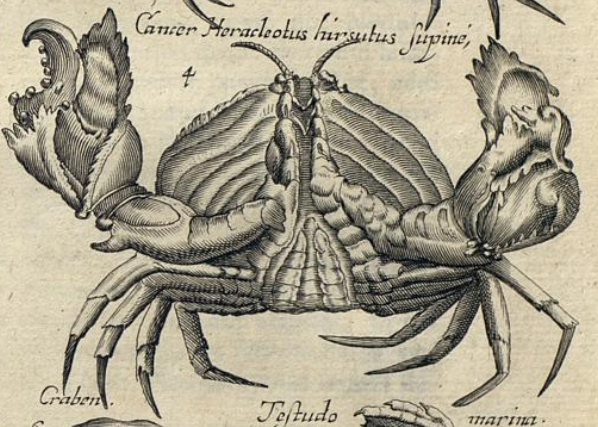

5

Crabes.

6

Testudo marina.

7

Testudo marina.

8

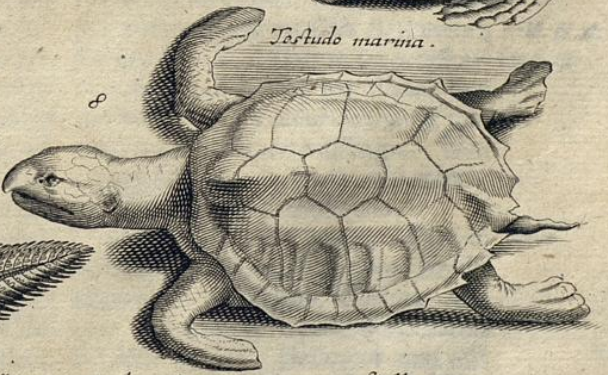

Stella marina maior.

9

Stella marina tredecim radis.

10

Stella marina minor.

11

PVNCTVM II.

De Cancello.

TAB. VII. Nomen.

Qui Latinis Cancellus, Graecis eſt καρκίνιον, Oppiano καρκινᾶς. Plinius eum et Cancrum parvum ſub Pinnotheris ſeu Pinnophylacis nomine confudiſſe videtur, ut Aldrovandus oſtendit. Gallis Eremite, Bernard l'Eremita dicitur. Eremitam, quod alios fugiens in teſta quaſi in ſolitudine vivat. Bernardum autem, quod vulgo in Gallia Bernhardus fatuos proverbio dictitent: hunc autem fatuam, quod cruſta tectus, chelas habens, quae ad vitam tuendam ſatis eſſe poſſent, alienas domos in quibus latitet, quaerat. Exactiſſime ab Ariſtotele deſcribitur.

Aldrov. l. 2. c. 26.

Deſcriptio.

Communis fere eſt, ait Philoſophus Cruſtatorum et Teſtatorum ſocius, quippe qui ſpecie locuſtis ſimili ſpectatur, naſcique ſeorſum per ſe ſolitus eſt. Verum quod teſtam deinde petit, quam ingreſſus eſt, hinc ſimilis teſta contectis animantibus eſt: quapropter is in ancipiti eſſe, genuſque ſibi vindicare utrumque videtur. Forma tamen, (quod ſimplicius dixerim) ſimilis Araneis eſt, niſi quod partem capiti, et pectori ſubditam ampliorem quam Aranei habent. *Cornicula* duo rufa tenuia gerit, quibus *oculi* totidem ſubjacent, qui nunquam intro recedant, ut Cancrorum, ſed ſemper eminentes appareant. *Os* ſub iis eſt, quod veluti capillamentis pluribus circumdatur. Iis pedes ſubjuncti duo, biſurces, quibus cibum ori admovent. Bini item utrique adhaerent lateri, et tertius parvus. *Thoracis* pars inferior mollis tota eſt, diſſectoque ſinu pallidum intus cernitur. Meatus ab ore ad ventrem pergit. Foramen excrementi perſpici nullum poteſt. Pedes ac thorax duritiem prae ſe ferunt, ſed minus quam Cancri. Nexu nullo teſtis adhaeret. Buccinarum ac Purpurarum modo ſolutus liberque vagatur. Omnes ſiniſtrum pedem craſſiorem dextro habent. Cum enim in teſta circa medium corporis complicati vivant, quantum dextrae parti compreſſae alimenti ac proinde incrementi decedit, tantum ſiniſtrae liberiori ac laxiori accreſcit. Bellonius addit, *Oculos* inſtar Aſtaci elatos habere, quos porrigit ac contrahit, maculis albis diſtinctos. *Dentes* oſſeos. Ab ore *oeſophagus* tenuis ut filum ad ſtomachum protenditur. *Inteſtina* bis tantum revolvuntur: ac qui in ejus ſtomacho viridis humor ſpectatur, is in inteſtinis apparet candidus.

Ariſt. H. A. l. 4. c. 4.

Tres ipſorum *ſpecies* Ariſtoteles facit. *Oblongior eſt*, qui Turbinem ſcilicet ingreditur, quam qui Neritim. Qui in Natice degit, dextrum biſurculatum pedem parvum habet, cum laevum grandiuſculum habeat, eoque potiſſimum ingrediatur. Ad tertiam ſpectare videtur, de quibus idem ita. Sunt inter Cochleas, quae inter ſe beſtiolas habent Aſtacis parvis ſimiles, quae in fluminibus gignuntur. Sed ea differentia, ut praemollem intra ſuam teſtam carunculam habeant, forma qualesnam ſint ex diſſectionibus contemplare. Nos hic ternas Icones damus.

Differentiae.

Scaligero Squilla minima, Vaſconibus Civada, dicitur. Pugillatim enim devoratur. Reperiuntur in piſciculis, pedes noviſſimos latiuſculos habent, ut ad nandum utiles ſint. In ſaxoſis locis, coeno, et luto verſantur. Ex eodem gigni credidit Ariſtoteles, ſed perperam. Ad latera enim adhaerent tanquam racemi aut globuli ova filo annexa. Et obſervatum eſt mares a foeminis aperte diſtingui. Nati conchulas ingrediuntur; ubi excrevere in ampliores tranſeunt.

Ariſt. H. A. l. 5. c. 15.

Uſum et in Cibis habent. Dorion enim apud Athenaeum, inter hepſetos refert. Geſnerus, Coctum odorem, colorem et ſaporem fluviatilis habuiſſe ſcribit. Bellonius non eſſe edulem, ſed Julidibus, Channis, Percis, et id genus ſaxatilibus gratiſſimum ait. Galenus eorum uſu Mullos deteriores, et mali odoris evadere teſtatur: ſed forte hoc de Cancellis, qui in ſpongiis, et qui τρώγοι a foetido colore dicuntur, ſumendum eſt. Et tantum de Cruſtaceis.

Uſus.

APPEN-

Landesbibliothek Oldenburg

APPENDIX.

DE QVIBVSDAM CRVSTACEIS BRASILIENSIBVS CANCRIS INPRIMIS.

CAPVT I.

De Guaja Apara, cancro maximo.

Tab. IX. GVAIA APARA, cancer maximus, elegantiſſime variegatus. *Corporis* figura eſt Lunae biſſectae ſimilis, in latitudine habens tres digitos, in longitudine duos et ſemis (quanquam et majores reperiantur). *Teſta*, ut dixi, lunata eſt, in utroque latere poſterius exſecta, et in acumina deſinens. Anterior pars teſtae ultra medietatem coloris eſt obſcure brunni, et variegata maculis ex albo flaveſcentibus: poſterior pars ex albo flaveſcit, ſtriis brunnis ſecundum longitudinem ornata.

Pedes habet octo; ſingulos quatuor internodiis conſtantes, ſubrotundos, ex albo flaveſcentes: brachia duo, quodlibet duos et ſemis digitos longum, et ſeſquidigitum latum, quodlibet parva forcipe praeditum, quibus non ita arcte comprehendere poteſt, ut alii cancri. Eſt autem quodlibet brachium ſuperius armatum et dentatum inſtar criſtae galli, ita ut quando vivus brachia corpori applicatis ea componit, uti aptiſſime poteſt, criſtas duas galli ſibi invicem appoſitas eſſe appareat. Tenacula repraeſentat roſtrum galli, brachium itaque totum roſtrum galli cum ſua criſta. Brachia autem etiam ex albo flaveſcunt, et maculis brunnis ſunt variegata. In aquis natans per os aquam exſufflat, quaſi ex fonte exſiliret.

GVAIA alia ſpecies. *Corpus* rotundum, paulo oblongum, juglandem cum ſuo viridi cortice aequat, octo habet *pedes* cancrinos: duo *brachia*, quodlibet fere duos et ſemis digitos longum, at exilia; in parte extrema corporis tres habet aculeos obtuſos, et oculos plane exiles. *Color* totius corporis, brachiorum et pedum eſt albus; ac tota teſta dorſi egregiis maculis brunnis ordinatim diſtincta, in ſummitate majoribus, at in lateribus, minoribus: *Brachia* parvulis maculis ex rufo purpureis ſunt variegata: pedes albicant in totum, ut et venter.

GVAIA alia ſpecies, quae rarius capitur. *Corpus* ellypticae figurae, latum, tres digitos et totidem longum, aut paulo minus; teſta tecta eſt ellyptica, in ambitu multis corniculis praedita, ſuperius autem convallibus: *ocelli* parvuli, ut aliis: in quolibet latere pedes quatuor cum quatuor juncturis. *Crura* ſubhirſuta, et in extremitate unguem nigrum corniculi figura habentia. Anterius autem crus tres digitos longum, reliqua ſemper breviora unum altero. Brachiorum cum forcipibus, cujuslibet longitudo trium digitorum, craſſities humani digiti, forcipe ſeſquidigitum longa et ſatis craſſa. Ipſae extremitates forcipis paulo plus ſeſquidigitum longae, roſtratae et exterius verſus dentatae, quaſi denticulis humanis, et ita apte ſibi invicem quadrantes complicatae, quaſi quis roſtrum dentatum clauderet, in una tenacula forcipis, quae movetur ſeorſim, in medio etiam eſt dens albicans. Color totius cancri vivi ſaturate rubens, ut pruna noſtratia majora eſſe ſolent, in medio corpore ſaturatior, reliquis partibus dilutior: extremitas tenicularum rufi cum brunno mixti, ut ceraſa nigra tingere ſolent. Coctus retinet colorem.

CAPVT